

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudkyň JUDr. Marie Žiškové a Mgr. Jany Brothánkové v právní věci žalobkyně: **L. K.**, zastoupené JUDr. Pěvou Skýbovou, advokátkou se sídlem Bartošova 1830/3, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, odbor azylové a migrační politiky, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 4. 2013, č. j. OAM-93/ZA-ZA06-ZA04-2013, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2014, č. j. 41 Az 10/2013 – 43,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2014, č. j. 41 Az 10/2013 – 43, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně požádala dne 19. 3. 2013 o udělení mezinárodní ochrany v České republice. Její žádost zamítl žalovaný rozhodnutím ze dne 12. 4. 2013 jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. f) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění uvedeného rozhodnutí konstatoval, že z výpovědi žalobkyně nebyly zjištěny žádné skutečnosti svědčící o tom, že by mohla být ve vlasti vystavena pronásledování z důvodů významných pro azylové řízení. Skutečnosti uvedené žalobkyní, tedy obavy z vyhrožování ze strany věřitele a s ním spojených dalších lidí, které označuje za mafii, nelze důvodům pro udělení azylu podřadit. Žalobkyně svou vlast opustila již v roce 2000, od té doby se již s uvedenými lidmi do žádného přímého kontaktu nedostala.

Ve vlasti rovněž nikdy neměla problémy se státními orgány. Vyjma doby, kdy poprvé žádala o udělení azylu (tj. v letech 2001 až 2005), se žalobkyně navíc nachází na území ČR bez jakéhokoli pobytového oprávnění. Žalovaný poukázal také na tvrzení žalobkyně zaznamenané v jeho závazném stanovisku ze dne 11. 2. 2013, ev. č. ZS20448, podle něž žalobkyni nebyl znám žádný důvod, který by ji znemožňoval návrat na Ukrajinu, kromě toho, že se zde cítí jako doma. Podle žalovaného tak žalobkyně využívá žádost o udělení mezinárodní ochrany pouze jako nástroj k možné legalizaci svého dalšího pobytu v ČR. Žalovaný konečně také konstatoval, že žalobkyně v průběhu správního řízení neuvedla žádné skutečnosti, na základě kterých by bylo možno dospět k závěru, že by jí v zemi původu hrozilo nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu. Žalobkyně se obává, že je ohrožena na životě ze strany lidí, které nazývá mafií, podle informace poskytnuté Ministerstvem zahraničních věcí však na Ukrajině existuje reálná možnost nalézt účinnou ochranu, byť přístup k ní může být ztížen. Podle žalovaného tak závisí jen na žalobkyni, jaké úsilí vyvine k tomu, aby jí v případě potřeby byla pomoc poskytnuta. Využít může rovněž institutu vnitřního přesídlení.

[2] Uvedené rozhodnutí žalovaného napadla žalobkyně žalobou, které krajský soud v záhlaví specifikovaným rozsudkem vyhověl; rozhodnutí žalovaného tedy zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Rozsudek krajského soudu nyní napadá žalovaný (dále též „stěžovatel“) kasační stížností.

II. Shrnutí odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu a argumentace obsažené v kasační stížnosti

[3] Krajský soud dospěl k závěru, že žalovaný se nevypořádal s otázkou, zda úmrtí manžela žalobkyně na Ukrajině v roce 2008 by ve vztahu k žalobkyni nemohlo představovat při jejím návratu na Ukrajinu pronásledování nebo ohrožení vážnou újmu. Žalovaný nezjišťoval žádné skutečnosti ohledně úmrtí manžela žalobkyně, neměl k dispozici úmrtní list manžela žalobkyně, z něhož by se dala zjistit příčina jeho úmrtí. Pokud by bylo zjištěno, že zemřel násilnou smrtí, dalo by se uvažovat o tom, zda nejsou dány důvodné obavy žalobkyně, že při návratu na Ukrajinu by jí hrozilo mučení nebo nelidské či ponižující zacházení. Krajský soud poukázal na skutečnost, že i soukromé osoby mohou být původcem pronásledování nebo vážné újmy a že tedy i případ žalobkyně, která má obavu, že mafiáni by se jí mohli mstít a zabít ji stejně jako jejího manžela, může být za určitých podmínek pronásledováním, resp. může představovat vážnou újmu ve smyslu zákona o azylu. Dle soudu neměl žalovaný dostatečné podklady pro vyhodnocení uvedených obav žalobkyně.

[4] Stěžovatel namítl, že krajský soud nerespektuje základní zásady azylového práva, předně zásadu aktivity žadatele o azyl, tedy že povinnost tvrzení vážne v řízení o udělení mezinárodní ochrany výlučně na žadateli. Dle ustanovení § 49a zákona o azylu je žadatel o udělení mezinárodní ochrany povinen v průběhu řízení poskytovat ministerstvu nezbytnou součinnost. Správní orgán je vázán příběhem žadatele v rozsahu, který sám žadatel vymezí. Pokud tedy soud ukládá správnímu orgánu, aby azylový příběh žadatele zkoumal nad rámec jeho tvrzení, dopouští se tím „excesu“. Za „zcela nezákonný“ pak stěžovatel pokládá pokyn soudu, aby si obstaral úmrtní list manžela žalobkyně a zjišťoval skutečnosti, související s úmrtím jmenovaného. Jednou ze základních zásad azylového

práva je zásada diskretnosti. Uvedená zásada je zakotvena v § 19 odst. 1 zákona o azylu, který zakazuje správnímu orgánu sdělit či získávat jakékoliv údaje o žadateli státním orgánům jeho domovského státu. Stejně tak je vyloučeno, aby správní orgán ČR vyvíjel vyšetřovací činnost na území jiného suverénního státu. Pokud tedy sama žadatelka nepředložila úmrtní list svého manžela a neoznačila ho jako důkaz ve své věci, je naprosto vyloučeno, aby si jej od státních orgánů Ukrajiny vyžádal stěžovatel. Rovněž je nepřípustné, aby správní orgán kontaktoval státní orgány Ukrajiny za účelem zjištění podrobností o případu manžela žalobkyně. Respektováním nezákonného pokynu soudu by se správní orgán dostal do rozporu se zákonem a mezinárodními závazky ČR. Stěžovatel se měl a mohl zabývat toliko zkoumáním situace v zemi původu žadatelky, což učinil.

[5] Stěžovatel považuje rozsudek krajského soudu také za nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů rozhodnutí. Soud se dovolal judikaturou Nejvyššího správního soudu konstatované možnosti, že původcem pronásledování či vážné újmy je soukromá osoba. Soud rovněž uvedl svůj názor, že v daném případě by mohla žalobkyně v případě návratu do vlasti hrozit vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu. Stěžovatel je přesvědčen o tom, že uvedený názor odporuje konstantní judikatuře Nejvyššího správního soudu. Aby mohly být původcem pronásledování či vážné újmy soukromé osoby, musí být naplněny některé podmínky, především dodržení povinnosti tvrzení a existence skutečného nebezpečí vážné újmy a nedostupnost či neefektivita vnitrostátní ochrany. Stěžovatel doložil, že na Ukrajině jsou dostupné prostředky vnitrostátní ochrany, jichž měla proti činnosti třetích osob jmenovaná využít. Sama žalobkyně se na státní orgány svého domovského státu neobrátila a proti údajnému chování policistů z místního oddělení, kteří dle jejích tvrzení nechtěli vyšetřovat trestní oznámení její matky, se ani jmenovaná, ani její matka nebránily stížností na nadřízený orgán. Státním orgánům Ukrajiny proto není možno přičítat údajné jednání řadových policistů a o vyčerpání prostředků vnitrostátní ochrany, jako podmínce využití subsidiárního institutu mezinárodní ochrany, nelze hovořit.

[6] Podle stěžovatele věrohodnost obav žalobkyně taktéž zásadně zpochybňují další podstatné okolnosti jejího případu. K vraždě jejího manžela mělo dojít v roce 2008, o udělení mezinárodní ochrany však žalobkyně požádala až v roce 2013, ačkoliv na území ČR pobývala nelegálně, s rizikem možného vyhoštění. I tato skutečnost má svědčit o účelovosti žádosti žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany, vedené snahou o legalizaci pobytu na území ČR prostřednictvím zákona o azylu, což lze dle stěžovatele označit za zneužití institutu mezinárodní ochrany. Žalobkyně měla rovněž možnost využít alternativy vnitřního přesídlení. V této možnosti jí nebránila žádná překážka a ona sama se vyjádřila, že se přestěhovat nechce. Důvodnost obav žalobkyně z návratu do vlasti také účinně zpochybňuje fakt, že v roce 2011 kontaktovala zastupitelský úřad Ukrajiny, který jí byl ochoten poskytnout součinnost při návratu do země původu. Krajský soud se dále opomenul vypořádat se závazným stanoviskem k možnosti vycestování cizince ev. č. ZS20448, podle něž žalobkyně při posuzování možnosti jejího vycestování na Ukrajinu výslovně sdělila, že neexistuje žádný důvod, který by jí bránil v návratu na Ukrajinu, kromě toho, že se zde cítí jako doma. S ohledem na to, že věrohodnost žadatele o udělení mezinárodní ochrany je esenciální podmínkou úspěšnosti jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany, je uvedený rozpor významný a měl být soudem zohledněn.

Obdobně se soud nevypořádal se skutečností, že žadatelka zanechala na území Ukrajiny svého syna, který dle jejích tvrzení měl být rovněž potenciálním cílem soukromých osob, tzv. mafie.

[7] Žalobkyně nevyužila svého práva vyjádřit se ke kasační stížnosti.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele, ve smyslu § 104a zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

[9] K podrobnějšímu vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany (azyly) lze pro stručnost odkázat na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39 (publikované pod č. 933/2006 Sb. NSS). Podle tohoto rozhodnutí se o případ přijatelnosti kasační stížnosti může jednat mj. tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do právního postavení stěžovatele. Zároveň je třeba zdůraznit, že Nejvyšší správní soud není v rámci této kategorie přijatelnosti povolán přezkoumávat jakékoli pochybení krajského soudu, ale pouze pochybení tak výrazné intenzity, o němž se lze důvodně domnívat, že kdyby k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné. V nyní souzené věci k takto výraznému pochybení krajského soudu došlo, podanou kasační stížnost lze tedy ve smyslu § 104a s. ř. s. kvalifikovat jako přijatelnou.

[10] Nejvyšší správní soud tedy mohl přistoupit k meritorním přezkumu napadeného rozsudku. Kasační stížnost přitom shledal důvodnou.

[11] Stěžovatel zamítl žádost žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany na základě § 16 odst. 1 písm. f) zákona o azylu, podle nějž se žádost zamítne jako zjevně nedůvodná, jestliže žadatel *„neuvádí skutečnost svědčící o tom, že by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 nebo že mu hrozí vážná újma podle § 14a“*.

[12] Institut zjevně nedůvodných žádostí o mezinárodní ochranu (dříve zjevně nedůvodné žádosti o azyl) byl do zákona o azylu zaveden v reakci na časté zneužívání azylové procedury ze strany cizinců, kteří zjevně nesplňují podmínky pro udělení azylu (respektive v současné době azylu ani doplňkové ochrany).

[13] Aplikace § 16 odst. 1 písm. f) zákona o azylu je možná primárně v případě, že žadatel o mezinárodní ochranu vůbec neuvádí skutečnosti svědčící o možné hrozbě pronásledování či způsobení vážné újmy. S ohledem na účel daného zákonného ustanovení lze však jeho aplikaci připustit rovněž v případech, kdy žadatel sice uvádí skutečnosti svědčící o možné hrozbě pronásledování či způsobení vážné újmy, ale tyto skutečnosti zjevně nejsou důležité nebo mají zjevně jen malý význam pro posouzení toho, zda mu může být udělen azyl nebo doplňková ochrana. Případně pokud žadatel sice uvádí skutečnosti svědčící o možné hrozbě pronásledování či způsobení vážné újmy, ale tyto skutečnosti zjevně nemají oporu ve faktech či jsou zcela rozporné. V těchto méně

žřetelných případech je nicméně nutné pečlivě zvažovat, zda postačuje projednání věci ve zkráceném řízení (a zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné). Nemělo by docházet k „nadužívání“ daného institutu (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 9. 2008, č. j. 3 Azs 48/2007 – 57, a ze dne 31. 10. 2008, č. j. 5 Azs 50/2008 – 62; obdobně viz také Kosar, D. a kol. *Zákon o azylu. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2010).

[14] Krajský soud stěžovateli vytkl, že se blíže nezabýval okolnostmi úmrtí manžela žalobkyně na Ukrajině, které by ve vztahu k žalobkyni mohly představovat skutečnosti svědčící o možné hrozbě pronásledování či způsobení vážné újmy. Vycházel přitom z tvrzení žalobkyně uplatněných ve správním řízení, při pohovoru vedeném dne 26. 3. 2013. Žalobkyně stěžovateli sdělila, že se na Ukrajinu nemůže vrátit proto, že v roce 2008 tam zabili jejího manžela, který jel na pohřeb své matky, a žalobkyně se obává, že stejný osud by čekal i ji. Matka žalobkyně oznámila na policii, že manžel žalobkyně byl nalezen mrtev na poli za vesnicí s 22 bodnými ranami, ale oznámení nebylo na policii přijato, policisté řekli matce žalobkyně, ať jej vezme zpět, jestli doma nechce mít další mrtvolu. Dle žalobkyně také smrt manžela nikdo nevyšetřoval, žalobkyně má za to, že osoby, které manžela zabily, jsou spojeny s policií. Dodala, že fyzicky byl na Ukrajině napaden rovněž její syn. Vysvětlila, že si s manželem půjčili na koupi stánku, byli domluveni s věřiteli na splátkách, ti ale po ní chtěli větší úroky. Když v roce 2000 opouštěla Ukrajinu, dluh činil dle „mafianů“ již 50.000 euro, původně si přitom půjčili 30.000 amerických dolarů a každý měsíc po dobu dvou a půl let spláceli 1.000 amerických dolarů. Nakonec jim byl spálen i prodejní stánek se zbožím. Lidé, kteří jí a manželovi půjčili peníze a pak vyhrožovali, jsou dle ní mafiáni, kteří vyhrožují, vydírají podnikatele a zabíjejí lidi. Dále uvedla, že policie na Ukrajině je s takovými lidmi spojena a proto je zbytečné se na policii obracet, neboť by jí nepomohla.

[15] Z odůvodnění napadeného rozsudku není zcela zřejmé, zda byl krajský soud názoru, že je nutno se případem žalobkyně blíže zabývat pouze z hlediska možného udělení doplňkové ochrany, nebo také azylu. Krajský soud na jednu stranu uvedl, že pokud by bylo zjištěno, že manžel žalobkyně zemřel násilnou smrtí, dalo by se uvažovat o tom, že by byly dány důvodné obavy žalobkyně, že při návratu na Ukrajinu by jí hrozilo mučení nebo nelidské či ponižující zacházení (tj. měla by jí být udělena doplňková ochrana). Na druhou stranu hovoří o tom, že stěžovatel se nevypořádal s otázkou, zda úmrtí manžela žalobkyně na Ukrajině v roce 2008 by ve vztahu k žalobkyni nemohlo představovat při jejím návratu na Ukrajinu pronásledování nebo ohrožení vážnou újmu. Pronásledování (respektive odůvodněný strach z pronásledování) je přitom jedním z prvků, které musí být naplněny, aby žadateli mohl být udělen azyl.

[16] V každém případě však platí, že žalobkyní tvrzené skutečnosti zjevně nejsou skutečnostmi svědčícími o možné hrozbě pronásledování, jež by mohla odůvodnit udělení azylu dle § 12 zákona o azylu. Udělit cizinci azyl na základě uvedeného ustanovení lze buď v případě, že je zjištěno, že je „pronásledován za uplatňování politických práv a svobod“, anebo v situaci, kdy má „odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště“. Institut azylu neslouží k ochraně všech cizinců, kteří se ocitli v nějaké těžké životní situaci, ale pouze k ochraně cizinců, kteří jsou

pronásledování, respektive mají odůvodněný strach z pronásledování z tzv. azylově relevantních důvodů. Těmto důvodům skutečnosti uváděné žalobkyní bezpochyby podřadit nelze. Za důvod svého a manželova odchodu z Ukrajiny v roce 2000 a neochoty vrátit se zde označuje žalobkyně obavy z věřitelů, od nichž si s manželem půjčili v počátcích svého podnikání peníze a kteří po nich vymáhali splacení tohoto dluhu včetně nepřiměřeně vysokých úroků. Hrozba ze strany věřitelů (slovy žalobkyně mafiánů) tak zjevně nebyla motivována její rasou, pohlavím, náboženstvím, či jiným z azylově relevantních důvodů. Ostatně shodně Nejvyšší správní soud judikoval v mnoha skutkově srovnatelných případech (viz například rozsudek ze dne 18. 12. 2003, č. j. 6 Azs 45/2003 – 49).

[17] Skutečnosti uváděné žalobkyní svědčí toliko o možné hrozbě způsobení vážné újmy (tj. v úvahu by přicházela pouze možnost udělení doplňkové ochrany). I v takovém případě však lze za jistých okolností žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítnout jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. f) zákona o azylu (k tomu viz výše).

[18] Podle § 14a zákona o azylu se doplňková ochrana udělí cizinci, který „*nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.*“ Za vážnou újmu se považuje „*a) uložení nebo vykonání trestu smrti, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, c) vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.*“

[19] Stěžovatel označuje tvrzení uváděná žalobkyní za zjevně nevěrohodná. Poukazuje na skutečnost, že svou vlast opustila již v roce 2000, od té doby žila v České republice a nebyla tak v žádném kontaktu s osobami, z jejichž strany jí má údajně hrozit nebezpečí vážné újmy. Odkazuje rovněž na vyjádření poskytnuté žalobkyní v řízení o správním vyhoštění, které s ní bylo zahájeno dne 11. 2. 2013. V tomto řízení k dotazu, zda je jí znám důvod, který by jí znemožňoval návrat na Ukrajinu, nic o vraždě svého manžela na Ukrajině neuvedla, sdělila pouze, že se v České republice cítí jako doma. Nevěrohodnost a účelovost výpovědi stěžovatelky dovozuje stěžovatel také z toho, že k vraždě jejího manžela mělo dojít v roce 2008, avšak o udělení mezinárodní ochrany žalobkyně požádala až v roce 2013, ačkoliv na území ČR pobývala po celou tuto dobu nelegálně.

[20] Nejvyšší správní soud v této souvislosti připomíná, že řízení o mezinárodní ochraně je řízením specifickým tím, že je v něm často nutno rozhodovat za situace důkazní nouze. V mnoha případech tedy zůstává jediným důkazním prostředkem výpověď žadatele a klíčovým faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele a posouzení pravděpodobnosti, zda k událostem, o nichž hovoří, opravdu došlo podle jeho výpovědi. Nejvyšší správní soud se ve své judikatuře k dané problematice vyjadřoval již mnohokrát, pro koherentní shrnutí jejích závěrů lze odkázat např. na rozsudek ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 – 70 (publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS). Poukázat lze rovněž na judikaturu

Nejvyššího správního soudu týkající se důkazního standardu u posuzování doplňkové ochrany, tzv. testu „reálného nebezpečí“. Například podle rozsudku ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 – 82, „reálným nebezpečím“ nutno rozumět, že *„ve významném procentu případů obdobných situací stěžovatele dojde k nežádoucímu následku, takže stěžovatel má dobré důvody se domnívat, že takovýto následek může s významnou pravděpodobností postihnout i jeho“*. Test „reálného nebezpečí“ je tak vůči žadateli o mezinárodní ochranu přísnější než test „přiměřené pravděpodobnosti“, užívaný pro zkoumání „odůvodněnosti strachu z pronásledování“ podle § 12 písm. b) zákona o azylu.

[21] Jestliže tedy stěžovatel vycházel ve svém rozhodnutí (kromě jiného) z hodnocení věrohodnosti tvrzení žalobkyně, jedná se v daném řízení o standardní a legitimní přístup. Nejvyššímu správnímu soudu však nepřísluší nyní blíže hodnotit věrohodnosti tvrzení stěžovatelky, protože krajský soud se danou otázkou vůbec nezabýval a jeho rozhodnutí je tak v tomto bodě nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Krajský soud bez dalšího dovodil, že povinností stěžovatele bylo obstarat si podrobnější údaje o okolnostech úmrtí manžela žalobkyně (například vyžádat jeho úmrtní list). Nejvyšší správní soud k tomu uvádí, že považuje za přílehavou argumentaci uplatněnou stěžovatelem v kasační stížnosti, podle níž by takový postup nebyl namístě.

[22] Podle § 19 odst. 1 zákona o azylu Ministerstvo vnitra při zjišťování údajů potřebných pro vydání rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany *„dbá ochrany žadatele o udělení mezinárodní ochrany a jeho rodinných příslušníků v zemi jeho státního občanství nebo v případě osoby bez státního občanství v zemi jejího posledního trvalého bydliště. Ministerstvo, popřípadě další orgány veřejné moci nesdělí jakýmkoliv způsobem údajným původcům pronásledování nebo vážné újmy informace o žádosti o udělení mezinárodní ochrany a nezíská v souvislosti s řízením ve věci mezinárodní ochrany informace o žadateli o udělení mezinárodní ochrany od údajných původců pronásledování nebo vážné újmy.“* Údajným původcem vážné újmy sice v případě stěžovatelky nemají být ukrajinské státní orgány, ale soukromé osoby, nicméně i tak by zjišťování údajů týkajících se žalobkyně způsobem naznačeným krajským soudem bylo nepřipustné a v rozporu s citovaným zákonným ustanovením.

[23] Odkázat lze také na judikaturu Nejvyššího správního soudu k rozdělení důkazního břemene mezi žadatele o mezinárodní ochranu a stát, podle níž je stát zodpovědný za náležité zjištění reálií o zemi původu, ale žadatel musí unést důkazní břemeno stran důvodů, které se týkají výlučně jeho osoby (viz např. rozsudek ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005 – 58).

[24] Stěžovatel v kasační stížnosti dále namítá, že v případě žalobkyně není splněn ani další prvek definice doplňkové ochrany, a to prvek „selhání vnitrostátní ochrany“ v zemi, do které by měl být žadatel o mezinárodní ochranu navrácen. Stěžovatel poukazuje na informaci Ministerstva zahraničních věcí založenou ve spisu, z níž dovozuje, že žalobkyně má na Ukrajině reálnou možnost nalézt účinnou ochranu. Žalobkyně podle něj této možnosti nevyužila, aniž by jí v tom bránila skutečná překážka.

[25] Nejvyšší správní soud ve vztahu k této otázce stěžovateli přisvědčuje v obecné rovině, tedy že rozhodnout o udělení doplňkové ochrany žadateli o mezinárodní ochranu lze pouze v případě, že je naplněn (kromě jiného) také zmíněný prvek „selhání vnitrostátní

ochrany“. Hodnocení, zda došlo k jeho naplnění v posuzovaném případě, však zdejšímu soudu nepřísluší, neboť krajský soud se také k této otázce vůbec nevyjádřil (krajský soud pouze konstatoval, že původcem vážné újmy mohou být i soukromé osoby, což však stěžovatel nikterak nezpochybňoval). Nejvyšší správní soud toliko na okraj odkazuje na svou judikaturu týkající se prvku „selhání vnitrostátní ochrany“ a standardu vnitrostátní ochrany plynoucího z příslušných ustanovení práva Evropské unie – odkázat lze například na rozsudek ze dne 16. 9. 2008, č. j. 3 Azs 48/2008 – 57 (k podrobnější úpravě této problematiky na úrovni vnitrostátního práva došlo teprve v době po vydání rozhodnutí stěžovatele v nynější věci, srov. § 2 odst. 10 a 11 zákona o azylu ve znění účinném od 1. 5. 2013).

[26] Lze tedy shrnout, že Nejvyšší správní soud shledal důvodnou kasační námitku, podle níž byl pokyn krajského soudu k provedení bližšího dokazování stran úmrtí manžela žalobkyně nezákonný. V dalším řízení bude úkolem krajského soudu posoudit, zda lze považovat žádost žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany za zjevně nedůvodnou z hlediska věrohodnosti jí uplatněných tvrzení o hrozbě vážné újmy, které by byla vystavena v případě návratu na Ukrajinu, a dále z hlediska možnosti vnitrostátní ochrany proti údajným původcům této hrozby.

IV. Závěr a náklady řízení

[27] Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná. Proto rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.), v němž je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[28] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. dubna 2014

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu